

«Театр лўман йомак!»
Тўналтыш классыште тунемше-влакым туныктымодым
модыш технологийын театр йбным кучылтмаш

Домрачева Эльвира Аркадьевна,

У Торъял Немда кыдалаш школын тўналтыш классым туныктышыжо.

Цель:

-Тўналтыш классыште тунемше-влакым туныктымодым модыш технологийын кўлешлыкшым ончыкташ.

Задаче-влак:

- модыш технологийын түрлө йон- влакше дене палымым ышташ;
- погымо опытем дене палдараш;

Йоча модеш, йоча кушкеш.

Врема эрта - шинчам почеш.

Йоча модеш, йоча кушкеш.

Чевевер тўням пален налеш.

Йоча модеш, йоча кушкеш.

Тўням палымек, йырваш ужеш.

Йоча модеш, йоча кушкеш.

Кугу лиймек, ушан лиеш.(В.Сави)

Марий йылмым туныкташ тўналме этапыште туныктышын тўн задачиже - тиде предметым онайым да йобратымым ышташ. Изирак классыште тунемше-влакын кугу тўткышым эн ончыч мо нунылан онай, тудлан ойырат. А модмаш - тўналтыш классыште тунемше-влакын эн тўн паша.

Садланак, марий йылмым да литературым туныктымаште модыш технологийым кучылтмаш предметым тунеммашым куштылемда да йоча-влак дек туныктышым чакрак ышта. Модыш технологийым кучылтмаш неле материалым куштылемда, йокрокым - веселанда да онайым ышта. Тиде технологийым урокын чыла этапыштыжат кучылташ лиеш.

Таче мый тендалан марий йылме да литератур уроклаште кузерак модыш технологийым кучылташ лиеш, каласкален кодынем.

1.Курчак театр.

Йоча- влак моткоч курчак театр дене модаш йоратат. Курчак театрлан кажне ийын йоча- влак дене ик йомакым ойырен налына. Умаште ме «Теремок» руш калык йомак дене модын улына. Тений «Колобок» йомаклан персонаж-влакым сўретленна да тояш пижыктенна.

Йомакым модмо годым йоча-влак ширме шентелне шогат, тыге нуно огыт вожыл, йонгылыш лияшат огыт лўд.

Могай пашам ыштена?

1.Йомакым рушла гыч марлашке кусарен каласкалена. Персонаж-влакым йоча-влак вашталтен шогат. Таче иктылан рывыж логалын гын, вес гана вес персонаж логалеш;

2. Нине персонаж дене у йомакым шонен луктына. Мутлан, «Теремок» йомакын геройжын - таче шочмо кече. Чылан черет дене толын именинникым саламлат. Але чевер шошо толмылан чылан куаненыт да кажныже кузерак телым илен эртарен каласкала. Заданийым, мыйын шонымаште, моткоч шуко да онайым шонен лукташ лиеш.

3.Тунемме почеламутым наизусть, произведенийын содержанияжым йомакын геройжо- влак каласкалат;

4.Йомакысе герой шкеж нерген йодыш-влакым йоча-влаклан пуэден сена. Мутлан мераным налына:

- Йомакыште мый могайрак улам? А илышыште? Кунам мый ош ужгам чиём? Кунам ужгамым вашталтем? Телым кушто мый малем? Молан мыйым важыкшинча маныт? Лум үмбалне кышам кузерак коеш, сүретлен ончыкто.

5.Йочалан йодышым шонен лукташ йосырак гын, мыйын каже геройлан ямде йодыш- влак улыт. Нине герой- влак полшымо дене тыгай заданийымат пуаш лиеш: йодыш- влакым лудын лек да каласе: могай янлыклан нине йодыш-влак келшен толыт?

6. Геройын йүкшö дене лывыргыме пашам ыштена. Писелудышым але яндар- лудыш-влакым йоча- влаклан лудаш келша. Моткоч йоратат түрло персонажын йүкшо дене изирак почеламутым лудаш. Айста меат лудын ончалына. Ондак жава йүк дене почеламутым лудса, вара рывыж семын.

Куд ий темын мыланем.

Изаемже пöлеклен

Куд түсан куд карандашым.

Сүретлем мотор аршашым,

Шонанпылымат ыштем,

Куд чия ден чиялтем.

Марий йылме урокышто кузерак курчак театрым кучылтына?

-Мутлан, «Пале мут» теме почеш персонаж- влаклан келшыше пале мутым кучылт каласкалат; «Олмештыш мут» теме почеш олмештыш мутым кучылтын, ойлончым чонат (адакат тиде герой нерген).

Тыгеже предмет кокласе кылат коеш. ИЗО дене - чия түсым, кумылыштым йоча-влак ойлен кодат, окружающий мир дене - янлыклан характеристикым пуат.

-Мутлан, «Диалог» темым тунемме годым герой- влак ваш-ваш мутланат, диалогым чонат.

- «Текст» теме почеш герой-влак түрлӧ текстым (описанийым, повествованийым, рассужденийым) шкеж нерген шонен каласкален сенат. Мо амал дене мый «Курчак театрым» кучылтам?
- йоча-влак рушла гыч марлашке кусарен мошташ тўналыт;
- мут поянлыкыштым пойдарат;
- ойлончым чын чоҥаш тунемыт;
- шке шонен возымо да кутырымо навыкым вияҥдат.

2.Модыш технологийын эше ик йӧнжо - маске-влак.

Йоча-влак моткоч маскым чияш йӧратат. Йомак чондайыштем коло наре түрлӧ маске уло. Кузерак ме маскым кучылтына?

1. Маскым роль дене лудмо годым чиена.Тыге йоча персонажын койыш-шоктышыжым шижеш, тудын илышыжым «илен онча».
2. Тунемме йомакым модын ончыктена, тыгерак йоча-влаклан лудмо произведенийын содержанияжым шарнаш да каласкалаш куштылгырак.

Иктешлымаш

Сүретлыме курчак-влакым да маскым кучылтмаш йочам театр деке чак ышта. Йоча-влак пуйто театрын артистше улыт.А артист кузерак шкенжым кучышаш? Кузерак кутырышаш? Чыла тидым ме выступлений деч ончыч ойлен кодена. Тыге йоча-влак аудиторий ончылно шкеныштым кучаш тунемыт, кугу йўкын, сылнын, чын шке шонымыштым каласаш тунемыт. Изирак рольыштым, персонажын мутшым ушеш пыштен кодаш тыршат. Модыш технологийын курчак театр да маске йон-влак - йоча-влакым шочмо йылмым йӧраташ да тудым тунемаш кумыландат.

Шочмо мут гоч йоча путынь тўням, шке калыкшым шўм-чонжо дене шижаш тунемеш. Шочмо йылме гына тукым коклаште пенгыде кылым ышта, калыкын тўс ойыртежым арален кодаш полша.

Йылме пеледышым пого-

Тудо вет ўмырыштет

Шерге дечат шерге пого.

Эн кугу вий кидыштет.

В.Колумб